

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

**№ S/3 (3) - 2023**

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ  
ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАРИ

---

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ  
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

---

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES  
AND SOCIAL SCIENCES



**ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ**

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

Махсус сон

*№ S/3 (3)-2023*

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

Специальный выпуск

**ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**  
Special Issue

**ТОШКЕНТ-2023**

## **БОШ МУҲАРРИР:**

Исанова Феруза Тулқиновна

## **ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:**

### *07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:*

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

### *08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:*

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

### *09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:*

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

### *10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:*

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

### *12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:*

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамрокулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон

Республикаси Судьялар олий кенгаши  
хузуридаги Судьялар олий мактаби

### 13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети хузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

### 19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги

Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

### 22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шохида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

### 23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Ҳайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири

## ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

## Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилди.

## Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари** электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.  
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

## Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: [scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)  
Телеграм канал: [https://t.me/scienceproblems\\_uz](https://t.me/scienceproblems_uz)

**МУНДАРИЖА****07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ***Шоев Иззатулло Хусенович*

СУДЕБНОЕ ДЕЛО В БУХАРСКОМ ЭМИРАТЕ ..... 7-15

*Mirsoatova Sayyora Turg'unovna*

KALTAMINOR MADANIYATINI DAVRIY MADANIY SANALASH MUAMMOLARI (sopol idishlar va uy-joylar misolida) ..... 16-21

*Музаффаржон Мансуров*СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ТАШҚИ ТУРИЗМ  
РИВОЖЛАНИШИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ..... 22-32*Qodirova Ra'no Mamirjonovna*

O'ZBEKISTON SSR MAKTABLARIDA TARIX VA IJTIMOY FANLARNI O'QITILISHI (XX asrning 30-yillari) ..... 33-38

**08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ***Пардаева Шаҳноза Абдинабиевна*ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯВИЙ ОҚИМЛАРИНИ БОШҚАРИШДА  
СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИНГ РОЛИ ..... 49-45*Камчибеков Фарход Олимжонович*ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ВА КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ ЖАҲОН  
ТАЖРИБАСИ ..... 46-53*Баратов Махсудали Назиралиевич*МИКРОМОЛИЯЛАШТИРИШНИНГ ЧЕТ ЭЛ ТАЖРИБАСИ ВА ИЖТИМОЙ МУАММОЛАРНИ  
ҲАЛ ЭТИШДАГИ РОЛИ ..... 54-61*Nosirov Ilkhom Abbosovich, Ermatov Ilmidin Toshmatovich*ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF THE USE OF NATURAL RESOURCES IN THE  
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY OF UZBEKISTAN ..... 62-71*Nasirxodjaeva Dilafruz Sabitxanovna, Nurboyev Jalaliddin Mamadievich*O'ZBEKISTON MAXSUS IQTISODIY ZONALARINING EKSPORT KO'RSATKICHIGA TA'SIR  
ETUVCHI OMILLAR REGERESSION TAHLILI ..... 72-78*Aliyev Maruf*

HOW TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM? ..... 79-85

*Ачилов Уйғунжон Улуғбекович*ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИ ДАРОМАДЛАРИ ҲАЖМЛАРИГА ОМИЛЛАР ТАЪСИРИНИНГ  
ЭКОНОМЕТРИК ТАҲЛИЛИ ..... 86-92*Ashurov Maxammadjon Sotvoldievich*O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI INNOVATSION MODELGA O'TISHINING AYRIM  
YO'NALISHLARI ..... 93-99*Абдуллаева Зулфия Иззатовна*МЕҲМОНХОНАЛАРНИ КЛАСТЕРЛАШ - МЕҲМОНХОНА БИЗНЕСИДА БОШҚАРУВНИНГ  
САМАРАЛИ ШАКЛИ ..... 100-106*Қурбонов Сирожиддин Қурбонович*МЕҲНАТ БОЗОРИДА ИШЧИ КУЧИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ  
ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ ..... 107-113

*Ismanov Ibroxim Nabiyevich*

MHXS MUVOFIQ KONSOLIDATSIYALANGAN MOLIYAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH  
TEXNIKASI ..... 114-126

*Turobov Sherzod Alisherovich, Namozov Bekjon Bo'ron o'g'li*

TIJORAT BANKLARI FAOLIYATI TAHLILINI TASHKIL QILISH ..... 127-133

*Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li*

O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING  
MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA TA'SIRI ..... 134-143

### **09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ**

*Tojaliyev Abdunosim Abdulxakimovich*

INNOVATSIYA VA IJTIMOYIY MADANIY RIVOJLANISH ..... 144-154

*Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna*

FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARI YOSHLAR IJTIMOYIY FAOLLIGINI OSHIRISH OMILI  
SIFATIDA ..... 155-162

*Abdumalikov Abdulatif Abidjanovich*

ATROF MUHITGA INNOVATSION MUNOSOBATNI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOYIY-  
FALSAFIY ASOSLARI ..... 163-168

*Xalliyev Jasurbek Iskandarovich*

OGAHY TARIXIY ASARLARIDA BILISH TUSHUNCHASI BILAN BOG'LIQ ERONIY QATLAMGA  
OID MA'RIFIY-FALSAFIY ISTILOHLAR ..... 169-173

### **10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ**

*Raximjonova Dilshodaxon Abubakir qizi*

AN'ANAVIY TERMINOLOGIYA MAKTABLARI ..... 174-180

*Осипова Агата Викторовна*

СЛОЖНОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПАДЕЖНОЙ СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА УЗБЕКОЯЗЫЧНЫХ  
УЧАЩИХСЯ ..... 181-186

*Ахмедова Азиза Комиловна*

БАДИЙ ОБРАЗ ТАСНИФИ, ТИПОЛОГИЯСИ ВА БАДИЙ-ФУНКЦИОНАЛ  
ХУСУСИЯТЛАРИ ..... 187-191

*Кучкарова Ҳафиза*

НЕМИС АДАБИЁТШУНОСЛИГИДА ЖАНРНИНГ ЎРНИ ..... 192-196

*Комилова Муяссар Мавжудовна*

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ РУССКОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ ВОЕННОГО  
АКАДЕМИЧЕСКОГО ЛИЦЕЯ ПРИ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОМ ОБУЧЕНИИ ..... 197-203

*Mirodilova Nargiza Mirvaliyevna*

THE SEMANTIC - STRUCTURAL PRIORITIES OF ICT TERMINOLOGY ..... 204-207

*Shirin Dadabayeva*COMPARATIVE SUPERSYNTACTIC INTEGRITY IN THE UZBEK AND ENGLISH  
LANGUAGES .....

208-213

**12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР***Turdiyev Bexruz Sobirovich*

IBN SINONING HUQUQIY TA'LIMOTLAR RIVOJIDA QO'SHGAN HISSASI .....

214-220

*Матчанов Фахриддин Курамбой ўғли*МАҲКУМЛАРНИ АХЛОҚАН ТУЗАТИШ ВОСИТАЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ БЎЙИЧА АЙРИМ  
ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИ .....

221-226

**13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ***Боборахматов Бобир Бўриевич*ЕНГИЛ АТЛЕТИКАНИНГ ЮГУРИШ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА КЎП ЙИЛЛИК ТИЗИМЛИ  
БОШҚАРИШ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ .....

227-233

*Uraimov Sanjar Ro'zmatovich*

BOSHLANG'ICH MAKTAB O'QUVCHILARINING JISMONIY FAOLLIGINI BAHOLASH .....

234-238

*Shamuratov Jasur*O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA JISMONIY TARBIYA DARS JARAYONLARINI  
TAKOMILLASHTIRISHDA YANGICHA PEDAGOGIK YONDASHUV .....

239-243

*Fedotova Kristina Anatolevna*THE SIGNIFICANCE OF INTEGRATING LANGUAGE SKILLS IN THE PROCEDURE OF THE  
ENGLISH LANGUAGE TEACHING .....

244-250

*Устоев Абдураззоқ Қурбонovich*ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ КУРАШЧИЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ЖАРАЁНИДА ПСИХОЛОГИК ҚЎЛЛАБ-  
ҚУВВАТЛАШ .....

251-256

*Ismoil Rustamov*

CHOLG'U IJROCHILIGIDA DOIRA USULLARNING AHAMIYATI .....

257-263

*Erkaboyev Oybek Muhammadjonovich*X VA XI SINIF O'QUVCHILARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI CHAQIRUVGA QADAR  
BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK-2021 TESTLARI BILAN QIYOSIY BAHOLASH .....

264-268

*Usmanova Dilnoza Muratovna*THE ROLE OF PROJECT METHODS IN REVEALING CREATIVITY OF ENGLISH  
TEACHER .....

269-275

*Atabayeva Mavjuda Rustamovna*O'ZBEKISTON TABIIY GEOGRAFIYASINI O'QITISHDA KLASTER METODI ORQALI TANQIDIY  
FIKRLASH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH .....

276-282

*Fayzullayeva Madina Abdumo'min qizi*TA'LIM KLASTERI SHAROITIDA TA'LIM JARAYONINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA  
TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING METODIKASI .....

283-289



*Salimova Shahlo Sayfulloyevna*

BO'LAJAK TEXNOLOGIYA O'QITUVCHILARINI MAKTABDA PSIXOLOGIK XAVFSIZ TA'LIM MUHITINI LOYIHALASH UCHUN TAYYORLASH ..... 290-296

*Matchanova Nargiza To'lqinovna*

O'ZBEKISTONDA XORIJIY TALABALARNING IJTIMOY MOSLASHUV MUAMMOLARI ..... 297-304

*Erkaboyeva Feruz G'ayratovna*

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYALANUVCHILARNING OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA O'YIN VA O'YINCHOQLARNING O'RNI ..... 305-309

*Bozorova Aziza Saidmurot qizi*

MAKTAB O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TA'LIM MASALALARI (boshlang'ich ta'lim misolida) ..... 310-315

*Сулайманова Дилдора Назаровна*

КРЕАТИВ ТАФАККУР ТУШУНЧАСИНИНГ ФАЛСАФИЙ ВА ПЕДАГОГИК МАНБАЛАРДАГИ ТАЛҚИНИ ..... 316-325

### **09.00.00 - СИЁСИЙ ФАНЛАР**

*Фаррух Эшмаматов Эшқобил ўғли*

СИЁСИЙ МАФКУРА – ЖАМИЯТ РИВОЖИ ВА ШАХС ФАОЛИЯТИНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИНИ БЕЛГИЛАБ БЕРУВЧИ МУҲИМ ҒОЯЛАР ТИЗИМИ СИФАТИДА ..... 326-334





Ижтимоий-гуманитар фанларнинг  
долзарб муаммолари. -№ 5 (3)-2023.  
ISSN: 2181-1342 (Online)  
<https://scienceproblems.uz>

13.00.00 – Педагогика фанлари

Сулайманова Дилдора Назаровна  
СамДУ тадқиқотчиси

### КРЕАТИВ ТАФАККУР ТУШУНЧАСИНИНГ ФАЛСАФИЙ ВА ПЕДАГОГИК МАНБАЛАРДАГИ ТАЛҚИНИ

**Аннотация.** Мазкур мақолада тафаккур, креатив тафаккур тушунчасининг мазмуни, моҳияти фалсафий ва педагогик илмий манбалар асосида таҳлил этилган.

**Калит сўзлар:** тафаккур, креатив тафаккур, ижод, ижодкорлик, фалсафа, педагогика, талқин, мутафаккир, олим.

Сулайманова Дилдора Назаровна  
научный сотрудник СамГУ

### ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ПОНЯТИЯ ТВОРЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФСКО- ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИСТОЧНИКАХ

**Аннотация.** В данной статье анализируется содержание и сущность понятия мышления, творческого мышления на основе философско-педагогических научных источников.

**Ключевые слова:** мышление, творческое мышление, творчество, творчество, философия, педагогика, интерпретация, мыслитель, ученый.

Sulaymonova Dildora Nazarovna  
Researcher of SamSU

### INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF CREATIVE THINKING IN PHILOSOPHICAL AND PEDAGOGICAL SOURCES

**Abstract.** This article analyzes the content and essence of the concept of thinking, creative thinking on the basis of philosophical and pedagogical scientific sources.

**Key words:** thinking, creative thinking, creativity, creativity, philosophy, pedagogy, interpretation, thinker, scientist.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI3Y2023N45>

Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш тизимида рўй бераётган ўзгаришлар таълим фалсафаси, унинг парадигмалари, қонуниятлари, тамойиллари ва қадриятларининг ўзгаришини, жараёнга мутлақо янгича ёндашувларни вужудга келтирмоқда. Мазкур ёндашувлар фонида бўлажак ўқитувчиларда педагогик компетентлилик, креативлик, коммуникативлик, жамоада ишлаш, танқидий тафаккур мустақиллигини ривожлантириш, касбий фаолиятига инновацияларни киритиш, уларни тушуниш,

ижодий ёндашиш, шунингдек, маҳоратини узлуксиз равишда ошириб бориш учун қулай шароитлар яратишга фалсафий, психологик ва педагогик асосга эга бўлган тизимли муносабатни тақозо этади. Педагогик тафаккур борган сари ўз-ўзини ривожлантириш, ўзини субъект сифатида англаш, масъулият ва мослашувчанлик лаёқатига эга мутахассислар ва уларни шакллантириш муҳитига эга бўлган замонавий таълимга бўлган тасаввурлар, изланишлар, янгиликларни кенгайтирмоқда. Амалий педагогик муҳитнинг илгарилаб кетувчи, фаол-ўзгартирувчи функциялар аҳамиятига янгича муносабати фикрлай оладиган, ижодий ёндашадиган, муаммоларни тушуниш, уларнинг ечимини лойиҳалаш, инновацион жараёнларда ҳаракатчан бўлган педагогларга муҳтожликни яққоллаштиради.

Зеро, мазкур ёндашувлар долзарб жараён сифатида таълим ислохотларининг бош бўғинини ифодайди. Фикримизни республикамиз Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2022 йил 20 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси”да таълим тизими олдидаги устувор йўналиш сифатида кўйилган “Ўқувчиларда эркин ва креатив фикрлашни, жамоада ишлаш ва мулоқот кўникмаларини шакллантириш зарур. Мана мактабларимизга қандай муҳит кириб бориши керак” [1] вазифаси билан далиллаш мумкин.

ЮНЕСКОнинг таълим бўйича Осиё-Тинч океани ҳудудий бюроси ҳамда Колорадо университети “Таълим соҳасидаги сиёсат миллий маркази” мутахассисларининг 152 та, жумладан ўқитиш тизими энг ривожланган давлатлар таълим натижаларига мўлжалланган меъёрий ҳужжатлари таҳлили танқидий тафаккур, креативлик, муаммоларни ҳал қилиш, мулоқот, ҳамкорликда, жамоада ишлаш каби 21-асрда зарурий кўникмалар сифатини баҳолашнинг янги методикаларини ишлаб чиқишга эътибор қаратилаётганлигини кўрсатди. Тадқиқотлар натижасида эълон қилинган маърузалар айнан шу кўникмалар 21-асрда ҳал қилувчи аҳамиятга эгаллиги ва таълим мақсадлари уларга йўналтирилиши лозимлигини уқтиради [1]. Демак, креатив тафаккур фақатгина маълум бир иқтидор ёки қобилиятга эга бўлган шахслар учун эмас, балки замонавий дунёда яшаб қолиш учун ҳар инсонда шакллантирилиши лозим бўлган асосий кўникмалардан бирини англатади.

Тафаккур тушунчаси етарлича тарихга эга бўлиб антик даврлардан бошлаб то ҳозиргача мушоҳада ва диққат марказида турибди. Шу нуқтаи назардан, тадқиқотимиз давомида креатив тафаккур тушунчасининг фалсафий, психологик ва педагогик талқинини ифодалаш имкони пайдо бўлади (1-расм.). Қуйида уларнинг айрим эътиборга молик жиҳатларига диққат қаратамиз.



### 1-расм. Креатив тафаккур тушунчасига доир ёндашувлар

**Креатив тафаккур тушунчасининг фалсафий талқини.** Креативлик ва тафаккур тушунчаларининг ўзаро боғлиқлиги фундаментал илмий тадқиқотларда баҳс-талаш мавзу сифатида кўп кўтарилади. Чунки, аниқ ҳолат, воқеаларни тушуниш, тафаккур қилиш ҳамда амалий аҳамиятга эга бўлган вазифаларни ҳал қилишдаги фикрлаш жараёни, натижага йўналганлик доимо диққат марказида бўлиши табиий. Шунинг учун, креатив тафаккур тушунчаси ижтимоий фазилат сифатида шахснинг инсоний қийматини белгиловчи омиллардан биридир. У шахснинг мустақиллигига ишора қилувчи сифат ва миқдор мужассамлигини ифода қилади. Айнан, шу мужассамлик қадимги юнон файласуфларининг тушунчага турлича қарашларга келишларига туртки бўлган.

Жумладан, Суқрот креативликни йўқликдан борлиқнинг туғилиши сифатида баҳо қилади. Унингча, ижод – инсоннинг асл фаолият жараёни бўлиб, унинг натижасида сифат жиҳатидан янги моддий ва маънавий қадриятлар яратилади, янги буюмлар, хулқ, мулоқот усуллари, тасаввурлар ва билимлар шаклланади. Ижод жараёнида нафақат объектив борлиқ ҳодисалари ва буюмлари, балки, уларнинг мавжудлиги ёки вужудга келиш мақсади, шартлари ва сабаблари англанади [11]. Афлотуннинг қарашларида креативлик инсоннинг турли тушунчалар яратишга қаратилган мушоҳада юритиш қобилияти бўлса, креатив тафаккур уни кундалик амалий фаолиятга татбиқ зарурати тарзида қаралади [13]. Арасту эса “ижод ўз-ўзини англашдаги детерминалланган фаолият бўлиб, у билимнинг янгидан-янги сифат кўрсаткичларини юзага келтиради”, дея таъриф қилади ҳамда “креативлик” ва “креатив тафаккур” тушунчаларини ажратишга ҳаракат қилади, “креативлик”ни ижодий имкониятнинг ижодий воқеликка ўтиш жараёни, “креатив тафаккур”ни эса шу жараённинг пировард натижаси тарзида тушунтиради. Лекин, кейинги мулоҳазаларида ушбу фикрларини ривожлантирмайди ва уларни бир-бирига ўхшаш, ўзаро тўлдирувчи мазмунида фойдаланди [4].

Шарқ мутафаккирларининг фалсафий қарашларида илгари сурилган ғоялар инсон, уни тарбиялаш, ҳар томонлама ривожлантириш, касбий етуклик, ижодий фазилатларини юксалтиришнинг илмий асосларини яратишда муҳим аҳамият касб этди. Муҳаммад ал-Хоразмий, Абу Юсуф ал-Киндий, Абу Наср Форобий, Абу Райҳон

Беруний, Абу Али ибн Сино, Аҳмад Югнакий, Имом Ғаззолий, Бурҳониддин Зарнужий, Алишер Навоий ижодкорлик, тафаккур тушунчаларининг моҳияти, мазмуни, маъносини тушунишга доир илмий қарашларини илгари сурдилар.

Муҳаммад ал-Хоразмий инсон моҳияти ҳақида фикр юритар экан, унинг ақл имкониятига юқори баҳо беради ҳамда қадрини билими, маҳорати ва ижодкорлигида, деб ҳисоблайди. Абу Али ибн Сино инсоннинг имкониятларига ишонч билдириш, баркамол инсонни тарбиялаш, педагогик фаолиятни ташкил қилишга ижодий ёндашишга доир фикрларини асослайди [7]. Абу Наср Форобий “шоирлар чиндан туғма қобилиятли ва шеър битишга тайёр табиатли кишилар бўлади ва уларда ташбиҳ ва тамсилга лаёқати яхши ишлайдиган бўлади. Бу хил шоирлар шеър навининг кўп турида ё бўлмаса бир турида ижод қилишга лаёқатли бўладилар. ...ижодда ё табиийлик, ё мажбурийликдан ҳоли бўлмайди” [12], деб ижоднинг аҳамиятини, турларини кўрсатади. Шунингдек, бошқа алломалар асарларида ҳам комиллика интилиш, ўз-ўзини ривожлантириш ва бу жараёнда ижодий фаолликнинг муҳим сифат эканлиги кенг ёритилган.

Креатив тафаккур, И.Кантнинг таъкидлашича инсоннинг ўз-ўзи билан мулоқоти, ички овозини эшитиши ҳисобланади. Инсонда имманент мулоқотнинг пайдо бўлиши натижасида ижодий фикрлашининг уйғониши рўй беради. Бу тарздаги мулоқот ёки ўзининг ўзи билан ички суҳбати ижодкор шахснинг танқидий ва креатив тафаккурга бўлган ноёб қобилиятининг юзага чиқишидир. Демак, креатив шахслар янги билмларга очиқ ва ўрганаётган фани ёки фаолият юритаётган соҳасида ўз сўзини айтиш жасоратига эга бўладилар [11]. Г.В.Ф.Гегелнинг қарашларида ижодий тафаккур бутун объектларнинг бўлакларга бўлиниши, бу жараёнда ижоднинг қуввати, бутунни бўлакларга жаратишдаги қобилияти, бўлакларнинг ўзаро боғлиқлиги, алоқадорлиги ҳамда инсоннинг ақлий фазилати сифатида намоён бўлади. Унингча, шахсларнинг ижодий изланишлари бир-бирига яқин ёки тубдан фарқ қилиш, ҳатто бутунлай зид бўлиши ҳам мумкин [3]. Б.Спиноза ва А.Бергсон асарларида ҳам креатив тафаккурни интеллект билан боғлаш учрайди. Уларнинг фикрича ижодий тафаккур интеллектнинг юқори босқичи бўлиб, қатъий белгиланган қоидаларга мувофиқ ҳаракатланди [13].

Файласуф В.Лебедев “Назарий craft. Координаталар системаси, ғоялар тушунчаси” номли мақоласида креатив методологиянинг вазифаси инсонни англаган ижодий натижага олиб келишидир, деган хулосани беради. Англаган натижага бўлган қизиқиш ижодий маҳсулотнинг сифатини ўлчаш мумкин бўлган соҳаларда кучлироқ намоён бўлади. Шунингдек, муҳим аҳамиятга эга бўлган мақсадларга эришиш жараёнида ностандарт ёндашувлар вазифани ҳал қилишнинг самарадорлик даражасини белгилайди. Айнан, мазкур ёндашувлар креатив, дея номланади, чунки жараённинг ўзи ҳам якуний маҳсулотлар ҳам ижодий бўлади [2]. Е.А.Шульга “Креативлик фалсафаси: ижодкорликни ўрганишнинг муҳим даврлари” номли мақоласида креатив тафаккур инсоннинг ўз фикри, тушунчаларини илгари суриш, асослаш, ажодлар тажрибасини ўзлаштириш, турли тимсоллар ва ғояларда намоён бўлишини ҳамда мазкур тушунчанинг далилларни тўплаш, таҳлил қилиш, воқеаларни кузатиш, мавзуга доир билимларни ўрганиш, уларни ўзаро боғлаш, ўзининг ижодий фаразини яратишдан иборатлигини билдиради [15]. Креатив тафаккурнинг ишлаш механизмларини аниқлаш билан шуғулланган олима Е.Н.Князева “Креативликнинг креативлик

ойнасидаги табиати” номли мақоласида “Онг хатоликлар, адашишлар, улардаги бўшлиқларни йўқотишга йўналганлиги билан автопоэтик когнитив ва креатив функцияга эга” бўлиб, ўзини такомиллаштириш, ихтиро қилиш, мақсадларга эришиш ва бутунлигини қуришни ифодалашини далиллайди [6]. Н.А.Шермухамедова эса “Фалсафа ва фан методологияси” номли қўлланмасида инсон зеҳнининг ақли, зукколиги, хотирасининг табиат, жамият тўғрисидаги қарашлари билан боғлаб мушоҳада қилиши, ўз-ўзини англаши ҳақида фикр юритиб, “...фандаги узлуклилиқ ижодий жараён ва олдингидан мутлақо фарқ қилувчи янги билмнинг пайдо бўлишида намоён бўлади”, деб умумлаштиради [16].

Юқорида келтирилган фикрлар креатив тафаккурни муайян билимлар асосида амалга ошадиган жараён тарзида қабул қилиш имконини беради. Унда инсоннинг шахсий хусусиятлари, қобилияти, фикрлаш тарзи, ностандарт ечимларга келиши, ижодкорлиги, янги ғояларни ярата олиш хислати, интуицияси муҳим аҳамият касб этади.

**Креатив тафаккур тушунчасининг педагогик талқини.** Педагогикада креативлик (ижодийлик) “қандайдир янги, бетакрор нарса ярата олиш лаёқати, бадий шакл яратиш, фикрлаш, ғоя ва ечимга олиб келувчи ақлий жараён, шахснинг янги ғояларни яратиш ва қабул қилишга тайёрлигини тавсифловчи ижодий қобилияти”, креатив (ижодий) тафаккур эса “эркин фикрлаш ва ижодкорлик тамойили устувор бўлган тафаккур шакли; бир-бирига боғлиқ бўлган ички ақлий омиллар асосида янгича тафаккурга эга бўлишнинг мантикий изчиллиги маҳсули; воқеа-ҳодисаларни қиёслаш, таққослаш, таҳлил этиш асосида фикрни ривожлантириш, унинг янги-янги қирраларини очиш, шу тариқа билим ва тасаввур дунёсини бойитишни англатади” [17] тарзида ифодаланади ҳамда шахснинг ақлий ривожланиш даражаси билан боғлиқликда ўрганилади.

Таниқли олим В.В.Краевскийнинг фикрича инсонпарварлик педагогикаси ва психологияси ғоялари таълим олувчиларнинг индивидуал хусусиятлари, қизиқишлари, имкониятларини назарда тутган ҳолда ўқитишни ташкил қилишда ўзаро бир-бирини тўлдирди. Ўқувчиларнинг шу хусусиятларини инобатга олишга шароит яратувчи индивидуал таълим траекторияси орқали уларнинг билиш, тафаккур қилиш, ижодий ва бошқа қобилиятларини рўёбга чиқариши мумкин [18].

Шу йўналишдаги тадқиқотларда ўқитувчиларга таълимнинг инсонпарварлик мақсадини белгиловчи қуйидаги вазифалар қўйилиши таъкидланган:

- тарбияланувчиларнинг диққатини ўзининг ноёблигини англаш ва ҳаётининг мазмунини тушунишига урғу беришга қаратиш;
- ҳар бир инсоннинг ўзига хос бўлган жисмоний ва маънавий ноёб истеъдоди нишонларини ривожлантириш, ҳаёт йўлини қуриш ва натижалари учун шахсий масъулиятни шакллантиришга кўмаклашиш;
- ўз ҳаётини режалаштириш ва қуришнинг муҳим омили бўлган соғлигини сақлашнинг заруриятини англашга ёрдамлашиш;
- ўқувчини моддий-маънавий меросга нисбатан шахсий муносабатини ишлаб чиқиш ва маданий қадриятлар тизимида жалб қилиш учун тегишли шароитлар яратиш;
- ахлоқий меъёрларни қадрлаш, ҳаётида раҳмдиллик, эмпатия, толерантлик ва бошқа шу каби ижобий хислатларини намоён қилиши учун шароит яратиш.

Креатив тафаккур моҳиятини ўрганган тадқиқотчилардан бири М.М.Зиновкина буюк инсонлар, олимлар, кашфиётчилар, шунингдек, оламшумул ихтиролар тарихини ўрганиш асносида уларнинг барчалари ўз даври учун жуда юқори даражада фундаментал билимлар соҳиби бўлиш билан биргаликда муайян алгоритм хос бўлган тафаккур, эвристик усул ва амалларни ифодаловчи билим ҳамда ижодкорликка эга бўлганларини аниқлаган [14]. Креатив тафаккур инсоннинг жараён ва ҳодисаларни идрок қилишга бўлган ўта сезувчанлиги, ҳаётий вазиятларда вужудга келадиган муаммолар, вазифаларни ечишдаги кутилмаган, оригинал, ностандарт ечимлар топиш ҳамда мавжуд тушунча, нарсаларни ўзгартиришга бўлган одатларда намоён бўлади [8]. Тафаккур кўникмалари ва малакасини эгаллаш ҳаётий вазифаларни ечишга тайёрлаш жараёнида ўқитувчи ва ўқувчининг ҳамкорликдаги ижодий фаолияти натижаларини билдиради. Мазкур натижалар тарбияланувчиларда шахсий тажрибасининг ажралмас қисмига айланиши ва қуйидаги сифатларда кўриниши лозим: танлаш қобилияти (характер, ҳамкор, қадриятлар, хулқ услубларида намоён бўлади); рефлексияга лаёқати (ўз-ўзини адекват баҳолаш, ўз-ўзини таҳлил қилиш); масъулият (инсоннинг ўз масъулият соҳасини субъектив танлашини назарда тутувчи шахсий универсал интегратив хислати); креативлик (ўзи учун муҳим бўлган ишларга ижодий ёндашиш, ўзининг фаолият ва таъсир ҳудудига эришишга бўлган ҳаракати); ички эркинликка бўлган эҳтиёж (мустақиллик, ўзини ўз ҳаётининг субъекти сифатида амалга ошириш).

Ижод жараёнларининг педагогик моҳияти билан шуғулланган тажрибали педагог И.Я.Лернер қуйидаги хислатларни креатив тафаккурнинг асоси сифатида баён этади:

- билим ва кўникмаларни мустақил равишда янги вазиятга ўтказиш;
- танишларда, стандарт вазиятларда янги муаммоларни ҳис қилиш; таниш объектларнинг янги функцияларини кўра олиш;
- ўрганилаётган объектнинг тузилишини, яъни унга дахлдор қисмларни лаҳзаларда кўриш ва уларнинг ўзаро таъсири, мувофиқлигини ҳис қилиш;
- муқобил ечимлар, уларни излашга муқобил ёндашувларни кўриш кўникмаси;
- муаммоларни ҳал қилишнинг мавжуд усуллари янгисига бирлаштириш ҳамда бошқа ечимлар бўлганда уларга ўхшамайдиганини яратиш кўникмаси [9].

Педагог-олимларнинг таъкидланишича, мазкур хислатларни шахснинг истеъдоди ва шижоати билан ривожлантириш мумкин. Бу хислатга бир умумийлик хос, яъни улар бирор бир ахборот олиш, ҳаракатларни кўриш, эшитиш билан ўзлаштирилиб қолмайди, ижод талаб қилинадиган ҳаракатлар, фаолиятга узатиб бўлмайди, улар фақатгина шаклланади. Шунинг учун, креатив тафаккур янги ғояларни яратиш, ҳамма учун оддий бўлган, кўникилган меъёрларни ўзгартиришга бўлган тайёргарликни ифодалайди. Лекин, бундай тайёргарликни таъминлаш учун муайян шарт-шароитлар яратилиши зарур бўлади, жумладан: ўқувчиларнинг ривожланиши, илгарилаб кетиши учун креатив муҳит яратиш, таълим олувчиларга иш турини эркин танлаш, у билан шуғулланиш вақти, муддати, шаклини мустақил белгилаши учун имкон бериш, имкониятларини мумкин қадар сарфлаш, муаммоларни аниқлаш, тушуниш, ҳал қилишни ўзларига қўйиб бериш ва б.қ.

Мазкур шарт-шароитлар педагогик-психологик адабиётларда қуйидаги мазмунда ифодаланган (1-жадвал).

1-жадвал.

**Ўқувчиларнинг креатив қобилиятларини ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатувчи шарт-шароитлар**

<b>Шарт-шароитлар</b>	<b>Мазмуни</b>
<b>Ўқувчи ролининг ўзгариши</b>	Ўқувчининг билиш жараёнларида фаоллиги, ўзининг қизиқишлари, эҳтиёжларини қоплаш, салоҳиятини рўёбга чиқариш.
<b>Қулай психологик иқлим яратиш</b>	Ўқувчининг қобилиятларини ривожлантиришга (болаларни ижодкорликка интилишини рағбатлантириш, ўз имкониятлари ва кучига ишонч ҳосил қилиш, унинг қобилиятлари, қизиқишлари, фикрларини ҳурмат қилиш, камчилик кўрсатмаслик, танқид қилмаслик каби) ижобий таъсир кўрсатадиган шароит ҳозирлаш.
<b>Ички ўқув мотивациясини яратиш</b>	Ички ўқув мотивацияси ўқувчининг ижодкорлигига, кучига ишониши, ўзига юқори баҳо қўйишини билдиради. Шу асосда ўқувчида эҳтиёж, қизиқиш фақатгина билимга эмас, балки жараённинг ўзига ҳам бўлади. Ҳиссий кўтаринкилик ўқувчига ижобий таъсир кўрсатади.
<b>Болага тўғри педагогик ёрдам кўрсатиш</b>	Болага катталарнинг ўйланган, хайрихоҳлик билан кўрсатиладиган ёрдами. Бола учун ўйлаб, унга ишоралар бериш мумкин эмас, унинг ўзи фикрлаши, тўхтамга келиши керак.
<b>Турли ишларни биргаликда олиб бориш</b>	Дарс жараёнида ижодий топшириқнинг мақсади ёки мураккаблик даражасига кўра индивидуал, гуруҳ, фронтал ва бошқа шаклларидадан фойдаланиш
<b>Фанлараро алоқадорлик</b>	Ижодий топшириқларни ечиш жараёнида турли фанларга тегишли билимларни қўллаш. Топшириқ қанча мураккаб бўлса, шунча кўпроқ фанларга доир билимлар керак бўлади. Муваффақият муҳитини яратиш.
<b>Ижодий топшириқларни бажаришдаги мустақиллик</b>	Болага топшириқларни мустақил бажариши, имкониятларини мумкин қадар юқори сарфлаши, бу маррани секинлик билан кўтариб бориш, ижодий фаолиятга қизиқиш ва рағбатни йўқотмаслик учун ўзларига мос топшириқлар бериш.
<b>Ижодий топшириқларнинг мазмуни ва даражасига кўра</b>	Ижодий ва оддий ўқув топшириқларини бирлаштириш бунёдкорлик имкониятларига бой бўлади, ҳар бир ўқувчининг алоҳида ривожлантириш ҳудудида ўқитувчи ишини енгиллаштиради.



турфа хиллиги	
<b>Ўқувчиларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришда изчиллик ва тизимлилик</b>	Ижодий машқ ва топшириқларнинг узлукли бўлиши ўқувчиларнинг ижодий фаолиятини фаоллаштиришга имкон бермайди ҳамда уларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришга таъсир кўрсатмайди. Ижодий қобилиятга бўлган истеъдод ҳар бир инсонга хослиги нуқтаи назаридан уни ривожлантириш йўллари топиш керак. Бунинг учун ўқитувчи ўқувчига шу кўникмаларни шакллантириши зарур бўлади.

А.Н.Лук ўзининг қарашларида креативликни тафаккурнинг қуйидаги турлари билан бирлигини кўрсатади (2-расм): кўргазмали-амалий тафаккур (индивиднинг воқелик билан дуч келганда уни тушунишга бўлган ҳаракати); кўргазмали-образли тафаккур (кўрилган образлар, идрок, тасаввурга асосланади); абстракт-мантиқий тафаккур (мавҳум, ноаниқ тушунчаларда идрок қилиш, тушуниш, англаш, умумлаштириш занжиридан фойдаланиш); предметли-амалий тафаккур (ғояларни яратиш ва амалиётга киритиш) [19].

### Креативликни намоён қилувчи тафаккур турлари



кўргазмали-  
амалий  
тафаккур

кўргазмали-  
образли  
тафаккур

абстракт-  
мантиқий  
тафаккур

предметли-  
амалий  
тафаккур

### 2-расм. Креативликни намоён қилувчи тафаккур турлари

Бу жараёнда ўқиувчининг вазифаси ўқувчининг ижодкорлигини фаоллаштиришни билдиради. Чунки, у ўқув фаолиятига ундовчи мотивларнинг энг амалийси сифатида ўқув жараёнида билишга бўлган қизиқишларни пайдо қилади. Ўқитувчи унинг ёрдамида муайян ҳолатларда ўқувчининг ақлий фаолиятига таъсир кўрсатиш, ижодий масалаларни ечишнинг кейинги босқичларига йўналтириш имкониятига эга бўлади [5].

Келтирилган таҳлиллар асосида, креатив тафаккур педагогикада умумий ҳолатда ижодкорлик қобилиятини ифодалайди, ўқув топшириқларининг ижодкорликни рағбатлантиришга йўналтирилган ҳолда тузилиши тафаккурнинг мустақиллигини шакллантириш, интеллектнинг топқирлиги, янги ғоялар, ҳаракатларни ривожлантиришга туртки беради, деган фикрга келиш мумкин.

Хулоса қилиш ўринлики, креатив тафаккур тушунчасини фалсафий ва педагогик нуқтаи назардан таҳлил қилиш атамани яхлит ҳолда тушуниш имкониятни кенгайтиради. Тушунчани шундай англаш орқали бўлажак янги давр ўқитувчиларини тайёрлашда асосий йўналишлардан бири уларнинг креатив салоҳиятини орттиришга қаратилиши зарурлигини билдиради. Чунки, замонавий дунёда инвестициялар киритиш, глобал муаммоларга ечим топиш, илмий-техник тараққиётни ҳаракатга келтирувчи куч сифатида мутахассиснинг креатив тафаккури қаралмоқда.

### Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2022 йил 20 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси” URL: <https://president.uz/uz/lists/view/5774>
2. Боровинская Д.Н., Суровцев В.А. Креативность и мышление: категориальная характеристика // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – Томск, 2019. – №47. – С. 15-16
3. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа / Пер. с нем. Г.Г.Шпета, Комментар. Ю.Р.Селиванова. – М.: Акад. Проект, 2008. – 767 с.
4. Зубов В.П. Аристотель: Человек. Наука. Судьба наследия. Изд.3. – М.: УРСС, 2009. – 368 с.
5. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – СПб.: «Питер», 2009. 2- с
6. Князева Е.Н. Природа креативности в зеркале креативности природы // Эпистемология креативности / отв. ред. Е.Н. Князева. – М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2013. – С. 10–47.
7. Мардонов Ш.Қ. Педагог кадрларни таълимий қадриятлар асосида тайёрлаш ва малакасини оширишнинг педагогик асослари: пед. фан. док... дисс. – Тошкент, 2006. – 302 б.
8. Морозов А.В. Креативная педагогика и психология: учебное пособие / А.В.Морозов, Д.В.Чернилевский. – 2-е издание, исправленное и дополненное. – М.: Академический проспект, 2004. 301- с.
9. Сериков В.В. Обучение как вид педагогической деятельности: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Академия, 2008. 19-с.
10. School and teaching practices for twenty-first century challenges: lessons from the Asia-Pacific region, regional synthesis report, UNESCO, 2016 – URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244022>
11. Философское обоснование креативности в мышлении – URL: [https://ozlib.com/843454/meditsina/filosofskoe\\_obosnovanie\\_kreativnosti\\_myshlenii](https://ozlib.com/843454/meditsina/filosofskoe_obosnovanie_kreativnosti_myshlenii)
12. Фозил одамлар шаҳри. Абу Наср Форобий / Таржимонлар Абдусодиқ Ирисов, Маҳкам Маҳмудов, Урфон Отажон. Масъул муҳаррирлар М.Хайруллаев, М.Жакбаров. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2016. 164-б
13. Шеров М.Б. Креатив тафаккур ҳақидаги фалсафий қарашлар эволюцияси – URL: [file:///C:/Users/Ultrashop/Downloads/kreativ-tafakkur-a-idagi-falsafiy-arashlar-evolyutsiyasi%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Ultrashop/Downloads/kreativ-tafakkur-a-idagi-falsafiy-arashlar-evolyutsiyasi%20(1).pdf)

14. Шиянов Е.Н. Развитие личности в обучении / Е.Н.Шиянов, И.Б.Котова. – М.: Академия, 1999. 76-с.
15. Шульга Е.Н. Философия креативности: важнейшие вехи изучения творчества // Философия творчества. Ежегодник. Вып. 2. – М., 2016. – С. 5.
16. Шермухамедова Н.А. Фалсафа ва фан методологияси. – Тошкент: Алоқачи, 2008. 15-б.
17. Педагогика: энциклопедия. II жилд / тузувчилар: жамоа. – Тошкент: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2015. 52-б.
18. Краевский В.В. Содержание образования: вперед к прошлому. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – 36с.
19. Блонский П.П. Психология и педагогика. Избранные труды. – 2-е изд., стер. – Москва: Издательство Юрайт, 2016. – 87-89-с.

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

*№ S/3 (3)-2023 йил*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари** электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

**Муассис:** "SCIENCEPROBLEMS TEAM"  
масъулияти чекланган жамият

**Таҳририят манзили:**

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Боғланиш учун телефонлар:**

(99) 602-09-84 (telegram).